

Xibukwana xa Makambelelo

GIREDI YA

3

XITSONGA

RIRIMI RA LE KAYA

KOTARA YA 1 & 2

Xibukwana xa Makambelelo

GIREIDI YA 3 | KOTARA YA 1 & 2

XITSONGA

Vundzeni

HI KU ANGARHELA NKAMBELO WA NKHULUKO WO HLAYA HI NOMO	1
KOTARA YA 1	9
SWIKAMBELWANA SWA KOTARA YA 1 SWA NHN	10
FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 1	18
NONGOLOKO WA MAKAMBELELO WA KOTARA YA 1	20
KOTARA YA 2	29
SWIKAMBELWANA SWA KOTARA YA 2 SWA NHN	30
FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 2	37
NONGOLOKO WA MAKAMBELELO WA KOTARA YA 2	39
GIREIDI 3 MAPHEPHA YA TIRHEKHODO YA NHN	47

Hi ku angarhela Nkambelo wa Nkhuluko wo Hlaya hi Nomo

Swipimelo swa Nkhuluko wo Hlaya swa DBE swa Tigiredi ta Masungulo

Swipimelo swa DBE swi boxa kahle mivuyelo leyi languteriweke ya ku hela ka lembe rin'wana na rin'wana ra dyondzo:

Ririmi	Loko Giredi ya 1 yi hela, vadyondzi hinkwavo va fanele ku kota ku hlaya:	Loko Giredi ya 2 yi hela, vadyondzi hinkwavo va fanele ku kota ku hlaya:	Loko Giredi ya 3 yi hela, vadyondzi hinkwavo va fanele ku kota ku hlaya:
Xindebele HL	40 wa mmlm	20 wa mlm	35 wa mlm
Xixhosa HL	40 wa mmlm	20 wa mlm	35 wa mlm
Isizulu HL	40 wa mmlm	20 wa mlm	35 wa mlm
IsiSwati HL	40 wa mmlm	20 wa mlm	35 wa mlm
Xipedi HL	40 wa mmlm	40 wa mlm	60 wa mlm
Xisuthu HL	40 wa mmlm	40 wa mlm	60 wa mlm
Xitswana HL	40 wa mmlm	40 wa mlm	60 wa mlm
Xivhenda HL	40 wa mmlm	35 wa mlm	55 wa mlm
Xitsonga HL	40 wa mmlm	30 wa mlm	40 wa mlm
Xibunu HL	40 wa mmlm	50 wa mlm	80 wa mlm
Xitsonga HL	40 wa mmlm	50 wa mlm	70 wa mlm
Xitsonga FAL	n/a	30 wa mlm	50 wa mlm

mmlm = mipfumawulo ya maletere leyinene hi minete/ mlm = marito lamanene hi minete

GIREIDI 3 | HI KU ANGARHELA NKAMBELO WA NKHULUKO

NHLRP yi seketela xikongomelo xa DBE ku nyika matimba eka vadyondzisi ku nyika nseketelo lowu kongomisiweke eka vadyondzi hi tlhelo ra ku hlaya. Nseketelo lowu wu katsa swikambelwana leswi landzelaka swa nkhluluko wo hlaya hi nomu swa Giredi ya 3:

Giredi / KOTARA	60 wa tisekoni ta vutivi bya mpfumawulo ya maletere	60 wa tisekoni ta ku hlaya marito	60 / 180 wa tisekoni ta ku hlaya ndzimana	Swivutiso swa ku twisisa hi nomu
Giredi 3 Kotara ya 1	3.1.A (60 wa mipfumawulo)	3.1.B (Marito wa 45)	3.1.C	3.1.D (8 Swivutiso swa nomu)
Giredi 3 Kotara ya 2	3.2.A (60 wa mipfumawulo)	3.2.B (Marito wa 45)	3.2.C	3.2.D (8 Swivutiso swa nomu)
Giredi 3 Kotara ya 3	3.3.A (60 wa mipfumawulo)	3.3.B (Marito wa 45)	3.3.C	3.3.D (12 Swivutiso swa nomu)
Giredi 3 Kotara ya 4	3.4.A (60 wa mipfumawulo)	3.4.B (Marito wa 45)	3.4.C	3.4.D (12 Swivutiso swa nomu)

Ku lulamisela Swikambelwana swa Nkhuluko wo Hlaya hi Nomu (NHN)

- Kotara yin'wana na yin'wana, u ta kuma tikhopi timbirhi ta xikambelo xin'wana na xin'wana xa NHN.
 - Khopi ya mudyondzisi – leswi swi katsa nhlalo ya mipfumawulo kumbe marito hi ntila.
 - Khopi ya mudyondzi – leyi tsariweke hi fonto leyi faneleke na sayizi ya fonto.
- Tilulamisele ku kamberwa hi ku hlanganisa tikhopi timbirhi ta xikambelo.
 - Leswi swi ku pfumelela ku tsala eka khopi ya mudyondzisi, kutani u yi sula yi basa ivi u tlhela u yi tirhisa.
 - Swi tlhela swi hlayisa khopi ya mudyondzi, leswaku xikambelo lexi fanaka xi ta tlhela xi tirhisiwa hi ku vuyelela.
- Lemuka: Tikhopi ta tlhelo rin'we ta swikambelwana swa NHN ti nyikiwile tanihi xiphemu xa ntlawa wa Makhadi ya swikombakombana.

Swikambelwana swa NHLRP swa NHN Ku twisisa endlelo ro thya mavito

1.1.A – ku kombisa **giredi**

1.1.A – ku kombisa **kotara**

1.1.A – ku kombisa **muxaka wa xikambelwana**: ku hlaya mpfumawulo

Mafambiselo ya swikambelwana swa Nkhuluko wo Hlaya hi Nomu

1. Tshamisisa tlilasi hinkwayo va ri na nghingiriko wo tsariwa.
2. Vitana mudyondzi un'we hi nkarhi ku ta hlaya.
3. Nyika mudyondzi khopi ya xitshuriwa xa mudyondzi.
4. Rhiya xipimankarhi xa nkarhi lowu vekiweke.
5. Byela mudyondzi ku hlayela xitshuriwa ehenhla kufikela loko u vula leswaku a yima.
6. Byela mudyondzi ku tlula mipfumawulo/marito lama va nga swi kotiki ku ma hlaya hi xihatla.
7. Sungula xipimankarhi kutani u yingisela mudyondzi a hlaya.
8. Eka khopi ya xitshuriwa xa mudyondzi lexi laminetiweke, tirhisa makara leyi sulekaka ku tsala 'thonsi' eka xin'wana na xin'wana:
 - Mpfumawulo kumbe rito leri mudyondzi a ri hlayaka hi ku hoxeka
 - Mpfumawulo kumbe rito leri mudyondzi a ri tlulaka
 - Mpfumawulo kumbe rito leri mudyondzi a tekaka ku tlula 5 wa tisekondi ku ri hlaya
9. Endzhaku ka nkarhi lowu vekiweke, byela mudyondzi ku yima, kutani u tsala swokarhi hi mpfumawulo kumbe rito leri mudyondzi a ri hlayeke.
10. Xikambelo xa C, swikambelo swo hlaya tindzimana, swi endleriwe:
 - 60 wa tisekoni ku hlaya ndzimana, na
 - 180 wa tisekoni ku hlaya ndzimana
11. Tirhisa swikambelo leswi hi ndlela leyi landzelaka:
 - Endla Xikambelo xa C tanihi ntoloveloko eka tisekoni ta 60 to sungula.
 - Eka tisekoni ta 60 to sungula, yingisela mudyondzi a hlaya hi rito leri tlakukeke u endla thonsi eka khopi ya wena ya xikambelo eka xihoxo xin'wana na xin'wana lexi endliweke.
 - Endzhaku ka 60 wa tisekoni, tsala noti ya rito ro hetelela leri mudyondzi a ri hlayaka hi 60 wa tisekoni.
 - Tirhisa datha leyi tanihi mbuyelo wa Xikambelo xa C.
12. Kutani, pfumelela mudyondzi ku ya emahlweni a hlaya ndzimana ya Xikambelo xa C ku ringana 120 wa tisekoni tin'wana, kumbe ku kondza a hlaya ndzimana hinkwayo.
13. Endzhaku ka sweswo, tirhisa Xikambelo xa D ku kambela ku twisisa ka nomu ka mudyondzi.
 - Vutisa mudyondzi xivutiso xin'wana na xin'wana u va pfumelela ku hlamula.
 - Loko va nga hlamuli ku nga si hela 5–10 wa tisekoni, yana eka xivutiso lexi landzelaka.
 - Loko mudyondzi a nga hetanga ku hlaya ndzimana, vutisa ntsena swivutiso leswi a nga ta kota ku swi hlamula.

Xikambelwana xa Nkhuluko wo Hlaya hi Nomu

- Yimisa mudyondzi loko nkarhi lowu vekiweke wu herile.

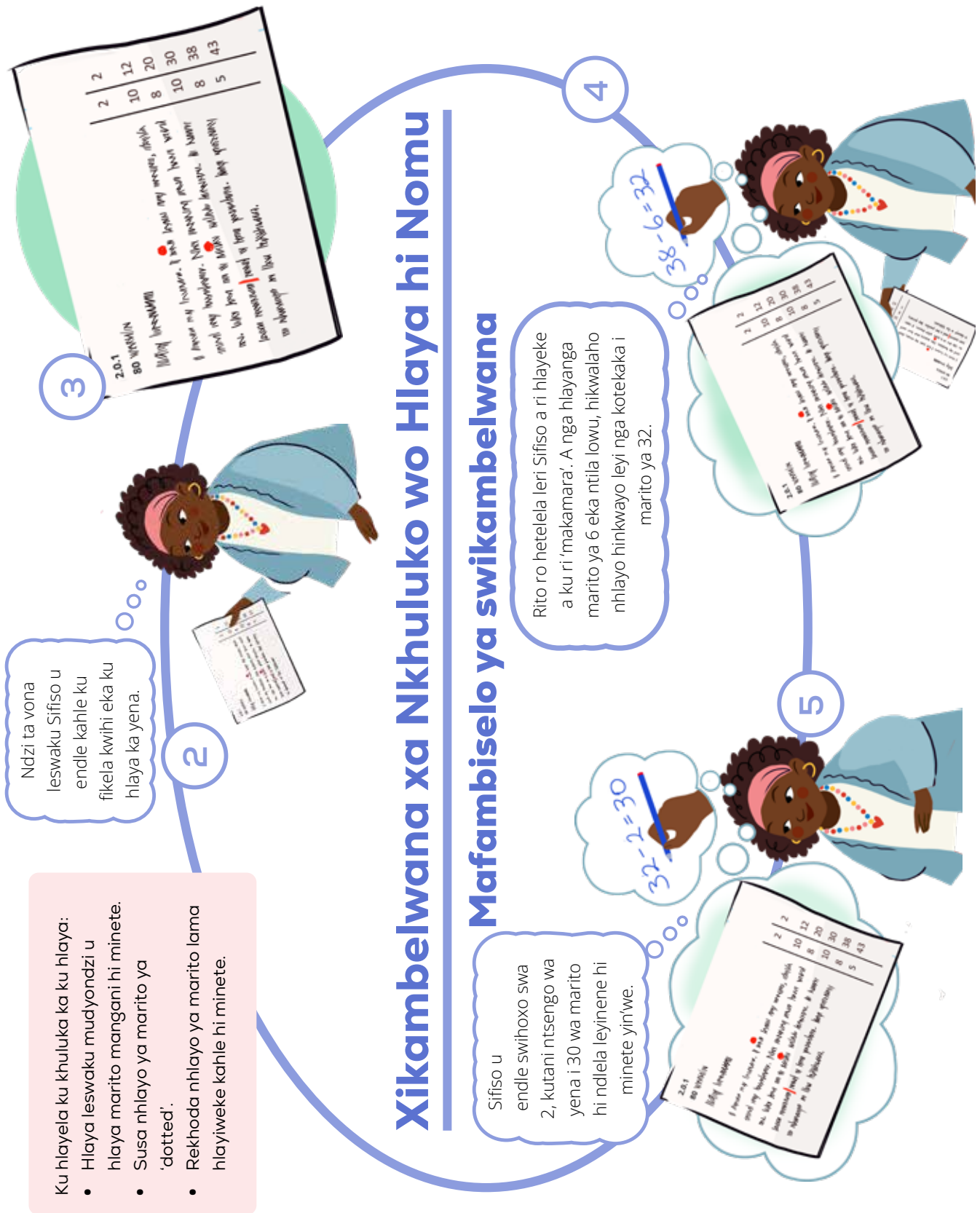
[illegible]

Ku khakhuleta Nkhuluko wo Hlaya hi Nomu

1. Hlayela ntsengo lowu mudyondzi a wu fikeleleke.
 - Languta laha mudyondzi a heteleleke kona ku hlaya - tekela enhlokweni ntsengo lowu fikeleriweke eka ntila wolowo
 - Susa mipfumawulo kumbe marito man'wana na man'wana lama mudyondzi a nga ma hlayangiki eka ntila wo hetelela
 - Lowu hi wona ntsengo lowu fikeleriweke
2. Lexi landzelaka, susa nhlayo ya marito lama nga na 'mathonsi' kusuka eka ntsengo lowu fikeleriweke (marito lama hlayiweke hi ku hoxeka, lama tluriweke kumbe lama a tekeke nkarhi wo leha ku ma hlaya). Leswi swi ku nyika ntsengo lowu mudyondzi a wu fikeleleke.
3. Rhekhoda ntsengo wa mudyondzi wa theme.

Swipimelo swa NHN
na swikambelwana swa
pfuna swinene. Swi ndzi
nyika ku twisisa loku
nga erivaleni swa leswi
vadyondzi va mina va
faneleke ku swi fikelela
lembe leri!

Ku rhekhoda mivuyelo ya NHN

1. Nongoloko wu katsa *Maphepha ya Tirhekhodo* ta NHN.
2. Tikhopi ta xidijitali ta NHLRP NHN ta Maphepha ya Tirhekhodo ta kumeka eka webusayiti ya NECT.
3. Tirhisa maphepha lawa ya tirhekhodo ku rhekhoda mivuyelo hinkwayo ya NHN ya lembe hinkwaro.

Ku tirhisa Maphepha ya Mivuyelo na Tifomo ta Nxopaxopo

1. Nongoloko wu tlhela wu katsa *Fomo ya Nxopaxopo* ya NHN eka kotara yin'wana na yin'wana.
2. Leswi swi fanele ku tirhisiwa ku hlayisa swihoxo swa vadyondzi, hi swikongomelo swo lulamisa.
 - Tirhisa fomo leyi eka endlelo hinkwaro ro kambela.
 - Endla mfungho eka kholomo ya nhlayo leyi faneleke nkarhi wun'wana na wun'wana loko mudyondzi a endla xihoxo.
 - Loko se u hetile ku kambela, hlanganisa tinhlayo ta mpfumawulo wun'wana na wun'wana na rito rin'wana na rin'wana.
3. Rhangisa swihoxo leswi talaka ku va kona eka ku lulamisa hi ndlela leyi landzelaka:
 - **Mipfumawulo:** Dyondzisa mpfumawulo nakambe eka tlilasi hinkwayo. Kutani, eka mavhiki lama taka, tiyisisa leswaku u katsa mpfumawulo wolowo eka migingiriko yo hlanganisa, ku avanyisa na ku vumba marito.
 - **Marito:** Pfluxeta mipfumawulo eka rito na tlilasi hinkwayo. Pfluxeta vutshila byo hlanganisa na tlilasi hinkwayo. Kombela vadyondzi ha un'weun'we ku hlanganisa na ku avanyisa marito. Eka mavhiki lama taka, dzikisa mianakanyo eka migingiriko yo hlanganisa na ku vumba marito.
 - **Ku hlaya ndzimana:** Endla ku hlaya loku vuyeleriweke eka tsalwa rolero hi ndlela leyi landzelaka:
 - Hlaya tsalwa hi rito leri tlakukeke eka tlilasi, loko va ri karhi va landzelela eka tibuku ta vona.
 - Hlaya tsalwa swin'we na tlilasi, u modela rivilo na thoni.
 - Vitana mitlawa yo hambanahambana kumbe vadyondzi ku hlaya xiyenge xa tsalwa hi rito leri tlakukeke.
 - Eka mavhiki ma nga ni mangani lama taka, yana emahlweni u rhangisa ku hlaya loku vuyeleriweke eka matsalwa yo hambanahambana.
 - **Ku twisisa hi nomu:** Kambisisa xiphiso na ku nyika ku lulamisiwa hi ndlela leyi landzelaka:
 - Loko vadyondzi va nga swi koti ku hlaya ndzimana hinkwayo, kumbe va karhatiwa hi marito yo tala: Yana emahlweni u aka vuswikoti byo dekhoda na ku khuluka. Dyondzisa vadyondzi ku hlaya na ku hlanganisa mimpfumawulo, titolovete ku hlanganisa na ku avanyisa marito, ku endla ku hlaya loku vuyeleriweke ka matsalwa.
 - Loko vadyondzi va nga twisisa leswi nga endzeni ka tindzimana: Ku kongomisa eka ku aka ntvommarito na vutivi bya le ndzhaku. Hlaya switori swo tala etlilasini ya wena hilaha u nga kotaka hakona.
 - Loko vadyondzi va landzela no twisisa ndzimana kambe va nga swi koti ku hlamula swivutiso: Tinyiketele eka ku dyondzisa vuswikoti byo twisisa hi nkarhi wa ku hlaya loku avelaniwa. Hlamusela nhlamuselo ya xivutiso. Kombisa vadyondzi ndlela yo kuma nhlamulo ya xivutiso. Nyika vadyondzi ku titoloveta ko tala eku hlamuleni ka swivutiso hi nomu.

GIREIDI 3 | HI KU ANGARHELA NKAMBELO WA NKHULUKO

4. Tirhisa mivuyelo ku tivisa mitlawwa ya wena ya ku hlaya hi ntlawa loku leteriweke eku sunguleni ka kotara yin'wana na yin'wana.
 - Veka vadyondzi lava nga na swikoro swa le henhla swin'we. Mitlawwa leyi yi nga ha va yikulunyana.
 - Veka vadyondzi lava nga na swikoro swa le hansi swin'we. Ringeta leswaku mitlawwa leyi yi va leyitsongo hilaha swi kotekaka hakona.
5. Landzelerisa mivuyelo ya mudyondzi un'wana na un'wana eka tikotara hinkwato.
 - Lemuka swikoro swa mudyondzi un'wana na un'wana eka swikambelwana swa kotara.
 - Lemuka vadyondzi lava nga endliki nhluvuko kumbe lava tlhelelaka endzhaku.
 - U ta fanela ku va na nkarhi wo engetela na vadyondzi lava, u tirha eka xiyimo lexi faneleke xa ku lulamisa swilo.
6. Lemuka swikoro swa nhlaxoxikarhi swa tllasi eka tikotara hinkwato. Loko u lemuka ku pfumaleka ka ku antswa kumbe ku ehla ka nhlaxoxikarhi ka tllasi hi ku angarhela, xiya leswi landzelaka:
 - Anakanya hi nkarhi wo dyondzisa lowu lahlekeke kumbe lowu kavanyetiweke hi nkarhi wa kotara. Tsundzuka ku rhangisa tidyondzo ta ku hlaya ku ya emahlweni.

KOTARA YA 1

Swikambelwana swa Kotara ya 1 swa NHN

NHLRP NHN										
Ririmi: Xitsonga Xikambelwana 3.1.A Khopi ya mudyondzisi 60 wa mipfumawulo / 60 wa tisekoni										
a	M	L	N	f	Th	ee	ph	Rh	Ee	10
rh	dl	tl	c	Kh	ndl	nts	Tlh	Bv	ndz	20
Rh	Ee	mh	Tl	Mh	th	oo	Vh	dy	Dy	30
s	k	Z	w	R	Ndl	bv	ndz	Tlh	Nts	40
x	ts	Hl	ny	dz	h	o	T	p	u	50
Tlh	Ndz	ndl	nts	bv	Ph	vh	ch	q	J	60

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Xikambelwana 3.1.A Khopi ya mudyondzi									
a	M	L	N	f	Th	ee	ph	Rh	Ee
rh	dl	tl	c	Kh	ndl	nts	Tlh	Bv	ndz
Rh	Ee	mh	Tl	Mh	th	oo	Vh	dy	Dy
s	k	Z	w	R	Ndl	bv	ndz	Tlh	Nts
x	ts	Hl	ny	dz	h	o	T	p	u
Tlh	Ndz	ndl	nts	bv	Ph	vh	ch	q	J

NHLRP NHN										
Ririmi: Xitsonga Xikambelwana 3.1.B Khopi ya mudyondzisi Marito wa 45 / 60 wa tisekoni										
lala	holo	koma	Laha	weleka	Nyoka	dzahaka	phimela	khuluka	Nkhaviso	10
dzivule	vhene	thumela	qavana	goo	tlhekekile	ntsetselelo	ndzisana	Nhlangula	ndzingo	20
chavisa	jika	tlhava	swakudya	Dyona	rheta	xaka	nyumisa	Cinelo	dluva	30
mama	hina	tima	nana	tala	bvumbile	yindlu	ndzawuta	ntsako	bvoko	40
rhengi	mhula	Chika	Tluka	chavaka	ekaya	nkaka	ngati	bolo	duma	50
ndzilo	ntsena	bvulekiwa	xindzimana	ntsemano	endlise	xewee	bvimba	ndzisana	Rhambu	60

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Xikambelwana 3.1.B Khopi ya mudyondzi									
lala	holo	koma	Laha	weleka	Nyoka	dzahaka	phimela	khuluka	Nkhaviso
dzivule	vhene	thumela	qavana	goo	tlhekekile	ntsetselelo	ndzisana	Nhlangula	ndzingo
chavisa	jika	tlhava	swakudya	Dyona	rheta	xaka	nyumisa	Cinelo	dluva
mama	hina	tima	nana	tala	bvumbile	yindlu	ndzawuta	ntsako	bvoko
rhengi	mhula	Chika	Tluka	chavaka	ekaya	nkaka	ngati	bolo	duma
ndzilo	ntsena	bvulekiwa	xindzimana	ntsemano	endlise	xewee	bvimba	ndzisana	Rhambu

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana 3.1.C

Khopi ya mudyondzisi

Xitshuriwa xo hlaya / 60 & 180 wa tisekoni

Ku vulavula hi matitwelo	4
Mikarhi yin'wana, loko hi hlundzukile, hi nga huwelela	12
kumbe ku ba nchumu wo karhi. Loko hi ri na gome, hi nga	25
lava ku va hexe kumbe	30
ku rila.	32
Swi kahle ku dyondza marito mo hlamusela ndlela leyi hi	42
titwaka hayona. Ku na marito mo hlamusela matitwelo mo	51
biha na lamanene, kufana na: ku hlundzuka, ku chava, ku	61
tsaka na ku va u ntshuxekile.	67
Loko hi nga vulavuli hi matitwelo ya hina, matitwelo ya	77
hina ya nga nyanya. Loko u holovile na munhu, ringeta ku	88
vulavula hi swona. Vutisa munhu un'wana leswaku u titwa	97
njhani. Kumbexana va hlundzukile kumbe ku humelela	104
nchumu wo biha evuton'wini bya	109
vona.	110
Hi nga endla leswaku vanhu va titwa va tsakile hi ku va	122
yingisela. Hi nga tlhela hi va vukarha. Kumbe hi va kombela	133
ku tlanga na hina.	137

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana 3.1.C

Khopi ya mudyondzi

Ku vulavula hi matitwelo

Mikarhi yin'wana, loko hi hlundzukile, hi nga huwelela kumbe ku ba nchumu wo karhi. Loko hi ri na gome, hi nga lava ku va hexe kumbe ku rila.

Swi kahle ku dyondza marito mo hlamusela ndlela leyi hi titwaka hayona. Ku na marito mo hlamusela matitwelo mo biha na lamanene, kufana na: ku hlundzuka, ku chava, ku tsaka na ku va u ntshuxekile.

Loko hi nga vulavuli hi matitwelo ya hina, matitwelo ya hina ya nga nyanya. Loko u holovile na munhu, ringeta ku vulavula hi swona. Vutisa munhu un'wana leswaku u titwa njhani. Kumbexana va hlundzukile kumbe ku humelela nchumu wo biha evuton'wini bya vona.

Hi nga endla leswaku vanhu va titwa va tsakile hi ku va yingisela. Hi nga tlhela hi va vukarha. Kumbe hi va kombela ku tlanga na hina.

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana 3.1.D

Khopi ya mudyondzisi

8 Swivutiso swa ku twisisa hi nomu

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

1. Hi nga lava ku endla yini loko hi hlundzukile?

Nhlamulo: ku huwelela kumbe ku ba nchumu wo karhi

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

2. Hi nga lava ku endla yini loko hi ri na gome?

Nhlamulo: ku va wexe kumbe u rila

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

3. Hi wahi marito mambirhi lama hi nga ma tirhisaka ku hlamusela matitwelo lamanene?

Nhlamulo: ku tsaka, ku va u ntshuxekile

Lushaka lwa mbudziso: Khumbulelo i re Khagala

4. Hikokwalahokayini u vona ku ri mhaka ya kahle ku vulavula hi matitwelo ya hina?

Nhlamulo ya mudyondzi: Loko hi nga vulavula hi swona, hi nga titwa hi nyanya / xiphiqo a xi nge antswa, na swin'wana na swin'wana.

Lushaka lwa mbudziso: U saukanya na U vanganya

5. Hikokwalahokayini u vona swi ri kahle ku vutisa munhu un'wana leswaku u titwa njhani?

Nhlamulo ya mudyondzi: Kumbexana va hlundzukile / va na swo biha leswi humelelaka evuton'wini bya vona / a va swi tsakeli ku lwa na wena, na swin'wana na swin'wana.

Lushaka lwa mbudziso: Khumbulelo i re Khagala

6. Hi swihi swilo swin'wana leswi hi nga swi endlaka leswaku van'wana va titwa va tsakile?

Nhlamulo: Ku va vutisa leswaku va titwa njhani, va yingiseli, va vukarhi, va kombela leswaku va tlanga.

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

7. Hi wahi marito man'wana lama tirhisiweke eka xitori ku hlamusela matitwelo?

Nhlamulo: Ku hlundzuka, ku vilela, ku va kahle, swo biha, ku chava, ku tsaka, ku va u ntshuxekile

Lushaka lwa mbudziso: U linga na u pima

8. Xana u vona ku ri mhaka ya kahle ku vulavula hi matitwelo ya hina? Hikokwalahokayini swi ri kahle kumbe swi nga ri kahle?

Nhlamulo ya mudyondzi – nhlamulo yi fanele ku seketeriwa hi swivangelo swo karhi.

Fomo ya Nxopaxopo ya Kotara ya 1

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Gireidi 3 Kotara ya 1 Fomo ya Nxopaxopo					
Mimpfumawulo 3.1.A	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo	Marito.1.B	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
a			lala		
m			holo		
L			koma		
N			Laha		
f			weleka		
Th			Nyoka		
ee			dzahaka		
ph			phimela		
Rh			khuluka		
Ee			Nkhaviso		
rh			dzivule		
dl			vhene		
tl			thumela		
c			qavana		
Kh			goo		
ndl			tlhekekile		
nts			ntsetselelo		
Tlh			ndzisana		
Bv			Nhlangula		
ndz			ndzingo		
rh			chavisa		
Ee			jika		
mh			tlhava		
TI			swakudya		
Mh			Dyona		
th			rheta		
oo			xaka		
Vh			nyumisa		
dy			Cinelo		
Dy			dluva		

GIREIDI 3 | FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 1

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Gireidi 3 Kotara ya 1 Fomo ya Nxopaxopo					
Mimpfumawulo 3.1.A	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo	Marito.1.B	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
s			mama		
k			hina		
z			tima		
w			nana		
R			tala		
Ndl			bvumbile		
bv			yindlu		
ndz			ndzawuta		
Tlh			ntsako		
Nts			bvoko		
x			rhengi		
ts			mhula		
hl			Chika		
ny			Tluka		
dz			chavaka		
h			ekaya		
o			nkaka		
T			ngati		
p			bolo		
u			duma		
tlh			ndzilo		
Ndz			ntsena		
ndl			bvulekiwa		
nts			xindzimana		
bv			ntsemano		
Ph			endlise		
vh			xewee		
ch			bvimba		
q			ndzisana		
j			Rhambu		

Nongoloko wa Makambebelelo

Gireidi 3 Kotara ya 1

Nkunguhato wa Mudyondzisi wa Lembe na Lembe lowu Pfluxetiweke (Revised ATP) wu nyika modele wa Makambebelelo lama Endleriwaka Exikolweni (MEE) eka kotara yin'wana na yin'wana. Hi ku ya hi leswi, vuswikoti na miehleketo leyi landzelaka swi fanele ku kamberiwa eka Kotara ya 1

XIPHEMU	NTIRHO
 Ku yingisela na ku vulavula	Tekaxiave eka mikanerisano Vutisa swivutiso. Kombisa ku twisisa matitwelo ma van'wana.
 Mipfumawulo	Endla marito hi ku hlanganisiwa ka switatisi. Hlela marito hi ku landzelelana ka maletere hi nongoloko.
 Ku hlaya & Ntwisiso	Hlaya hi rito leri tlakukeke kusuka ebukwini hi ku landza vuswikoti bya yena. U tirhisa marito yo ma vona, mipfumawulo, vuswikoti byo hlaya nxopaxopo wa mongo na xivumbeko. U hlaya hi ku khuluka loku engetelekaka na ku tihlamusela. Hlamula swivutiso swa xiviri. Kombisa vuswikoti byo twisisa, ku katsa na: Nhlamuselo ya masiku hinkwawo, Ku vhumbha, Ntlhandlamano, Mikumbetelo na Nkambisio.
 Ntivontsalo	Kopa no tsala marito na swivulwa swo koma hi matsalelo lama hlanganisiweke kumbe matsalelo yo koka (chuda).
 Ku tsala	Tsala tindzimana timbirhi ta swivulwa swa kwalomu ka nhungu (8) eka nhlokomhaka yo karhi.

XIKOMBISO XA MITIRHO YA MAKAMBELELO

- Mitirho leyi ya makambebelelo yi endleriwile ku vumba xiphemu xa NHLRP.
- Laha swi faneleke, swikambelwana swa NHLRP swa NHN swi katsiwile tanihi xiphemu xa nongoloko wa makambebelelo.
- Mitirho leyi ya makambebelelo yi nga tirhisiwa tanihilaha yi nga hakona kumbe ku cinciwa ku fambelana na swilaveko swa Xifundza.

Ku yingisela na ku vulavula

Tekaxiave eka mikanerisano.

Vutisa swivutiso.

Kombisa ku twisisa matitwelo ma van'wana.

Nghingiriko

- Endla leswi eka dyondzo ya Ravuntlhanu yo Yingisela na ku Vulavula, nkarhi wihi na wihi ku sukela eka Vhiki ra vu 5 ku ya eka Vhiki ra vu 8.
- Veka vadyondzi hi mitlawa leyitsongo (3–4 wa vadyondzi).
- Tsala furemu ya nkanerisani kusuka eka Pulani yo Dyondzisa eka bodo kutani u yi hlamusela vadyondzi:

Xitori lexi a xi vulavula hi...

Ndzi tsakerile ximunhuhatawa... hikuva...

Ndzi dyondze ku...

Swipimelo swa maendlelo

Byela vadyondzi leswaku va fanele ku:

- Cincanani ku hlamula xivutiso xin'wana na xin'wana
- Yingiselana tinhlamulo na mavonelo ya un'wana na un'wana
- Vutisa swivutiso kumbe u nyika nhlamuselo loko munhu un'wana na un'wana a vile na nkarhi wo hlamula

Ku humelerisa

- Fambafamba u yingisela mitlawa ya 2–3 hi dyondzo.
- Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Tekaxiave eka mikanerisano	Mudyondzi u miyerile naswona/kumbe u kavanyetiwa. Mudyondzi a nga endli matshalatshala yo nghenelela eka nkanerisano wa ntlawa.	Mudyondzi u miyerile hi ndlela yo karhi na/kumbe u kavanyetiwile. Mudyondzi u endla matshalatshala matsongo yo nghenelela eka nkanerisano wa ntlawa.	Mudyondzi u va kona ngopfu hi nkarhi wa nkanelo. Mudyondzi u endla matshalatshala lamanene yo nghenelela eka mbulavurisano wa ntlawa.	Mudyondzi u kona naswona wa lemuka hi nkarhi wa nkanelo. Mudyondzi u nghenelela hi ku hetiseka eka nkanerisano wa ntlawa.
Vutisa swivutiso	Mudyondzi a nga endli matshalatshala yo vutisa swivutiso leswi faneleke kumbe leswi nga na nhlamuselo. Kumbe, mudyondzi wa kavanyeta naswona u vutisa swivutiso leswi nga fanelangiki.	Mudyondzi u endla matshalatshala yo vutisa swivutiso, kambe a swi fambelani kumbe ku va switwakala.	Mudyondzi u vutisa swivutiso leswi nga na nkoka ngopfu.	Mudyondzi u vutisa swivutiso leswi faneleke kumbe leswi twisisekaka.

GIREIDI 3 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Ku komba ku khumbeka eka van'wana	Mudyondzi a nga yingiseli swirho swa ntlawa, wa vulavula loko va karhi va vulavula a nga yingiseli naswona u alelana na mavonelo ya van'wana. Xichudeni a xi nyiki vuxokoxoko lebyinene.	Mudyondzi u tala ku yingisela swirho swa ntlawa kambe mikarhi yin'wana wa vulavula loko van'wana va vulavula a nga yingiseli. Mudyondzi mikarhi yin'wana u nyika vuxokoxoko lebyinene.	Hi ntolovelo mudyondzi u yingisela swirho swa ntlawa naswona a nga vulavuli loko swi ri ku vulavuleni wa yingisela. Mudyondzi mikarhi yin'wana u nyika vuxokoxoko lebyinene.	Mudyondzi u tshama a yingisela swirho swa ntlawa naswona a xi si tshama xi vulavula loko van'wana va vulavula wa yingisela. Mudyondzi u tala ku nyika vuxokoxoko lebyinene.

Mipfumawulo (1)

Endla marito hi ku hlanganisiwa ka switatisi.

Nghingiriko

- Endla leswi eka Vhiki ra 7 kumbe ra 8 hi nkarhi wa ku Hlaya hi Ntlawa loku Leteriweke.
- Tsala nxaxamelo lowu landzelaka wa ku hlanganisi ka switatisi eka bodo: ntl, ntlh, ndz, ngw, n'w, nc, tsw, tshw, gqw, ndy, mpf
- Byela vadyondzi leswaku va fanele ku vumba marito yo tala hilaha swi nga kotekaka hakona hi ku tirhisa ku hlanganisa switatisi.
- Nyika vadyondzi 5 wa timinete eka ntirho lowu.
- Hlengeta tibuku ta vona u koroketa no hlayela nhlayo ya marito lama vumbiweke hi ndlela leyinene.
- Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa memorandamu lowu nga laha hansi.

Memorandamu

Nyika vadyondzi timaraka kufika eka nhlayo ya le henhla ya 20 wa timaraka hi ndlela leyi landzelaka:

- Nyika maraka yin'we eka nhlamulo yin'wana na yin'wana leyi nga yona leyi katsaka ku hlanganisa switatisi.
- Tirhisa tafula ra hundzuluxo wa xivumbeko leri nga laha hansi ku hundzuluxela eka xiyimo xo karhi.

Nhlayo ya mipfumawulo leyi hlayiweke kahle	MPIMO WA VUSWIKOTI
1 – 5	1
6 – 10	2
11 – 15	3
15 – 20	4

Mipfumawulo (2)

Ku hlela marito hi ku landzelelana ka maletere.

Nghingiriko

- Endla leswi hi nkarhi wa dyondzo ya mpfumawulo ya Ravunharhu eka Vhiki ra vu 6 kumbe 7.
- Tsala nxaxamelo wa marito yo koma ya nhungu (8) eka bodo, u sungula hi maletere yo hambana ya maletere:
 1. banana
 2. dyondza
 3. tlanga
 4. apula
 5. zama
 6. etlela
 7. ximanga
 8. cina
- Byela vadyondzi ku hlela marito hi ku landzelelana ka maletere ivi va ma tsala etibukwini ta vona ku sukela eka 1–8.
- Hlamusela leswaku va fanele ku endla leswi hi ku tirha hi maletere ya tialifabete – rhanga u languta loko ku ri na rito leri sungulaka hi 'a' u ri tsala ehansi, na swin'wana.
- Hlengeleta tibuku ta vona u koroketa no hlayela nhlayo ya marito lama vekiweke kahle hi ku landzelelana ka maletere ya alifabete:
 1. apula
 2. banana
 3. cina
 4. dyondza
 5. etlela
 6. tlanga
 7. ximanga
 8. zama
- Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa memorandamu lowu nga laha hansi.

Memorandamu

- Nyika maraka yin'we eka rito rin'wana na rin'wana leri nga tsariwa hi ku landza maletere ya alifabete hi mfanelo.
- Tirhisa tafula ra hundzuluxo wa xivumbeko leri nga laha hansi ku hundzuluxela eka xiyimo xo karhi.

Nhlayo ya mipfumawulo leyi hlayiweke kahle	MPIMO WA VUSWIKOTI
1 – 2	1
3 – 4	2
5 – 6	3
7 – 8	4

Ku hlaya

Hlaya hi rito leri tlakukeke kusuka ebukwini hi ku landza vuswikoti bya yena.

U tirhisa marito yo ma vona, mipfumawulo, vuswikoti byo hlaya nxopaxopo wa mongo na xivumbeko.

U hlaya hi ku khuluka loku engetelekaka na ku tihlamusela. Hlamula swivutiso swa xiviri.

Nghingiriko

- Leswi swi nga endliwa eka Vhiki ra 7 kumbe Vhiki ra 8.
- Hi nkarhi wa Ku Hlaya hi Ntlawa loku Leteriweke vitana xirho xin'wana na xin'wana xa ntlawa leswaku xi ta ku ta ku hlayela hi xoxe.
- Kombela mudyondzi ku hlaya tsalwa ra Ravuntlhanu ra Vhiki ra 6 kumbe ra 7 ra 'Hlaya hi rito leri Tlakukeke' leri kumekaka eka Bukukulu yo Hlaya.

Ku humelerisa

- Hlayela tsalwa hi rito leri tlakukeke eka wena.
- Tirhisa tafula ra hundzuluxo wa xivumbeko leri nga laha hansi ku hundzuluxela eka xiyimo xo karhi.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Vutshila byo hlaya	Mudyondzi u lava nseketelo swinene kusuka eka mudyondzisi ku hlaya rito leri nga tiviwiki. Mudyondzi wa tikeriwa ku avanyisa marito hi mapeletwana kumbe mipfumawulo.	Mudyondzi u ringeta ku tirhisa mipfumawulo ku hlaya marito lama nga tiviwiki kambe u lava nseketelo kusuka eka mudyondzisi. Mudyondzi a nga hambanyisa marito hi mapeletwana na mipfumawulo hi ku seketeriwa hi mudyondzisi.	Mudyondzi u hlamusela swiphemu swo tala swa xitori hi nandzelelano lowu nga fanela. Masungulo, miri na mahetelelo swi le rivaleni.	Mudyondzi u hlamusela xitori hi nandzelelano lowu nga fanela. Masungulo, miri na mahetelelo swi le rivaleni naswona swa tsakisa.

GIREIDI 3 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Marito lama tirhisiwaka ngopfu	Mudyondzi u tiva marito matsongo lama tirhisiwaka ngopfu.	Mudyondzi u tiva marito man'wana mo hlayanyana lama tirhisiwaka ngopfu.	Mudyondzi u tiva marito mo tala lama tirhisiwaka ngopfu.	Mudyondzi u tiva marito hinkwawo lama nga dyondzisiwa lama tirhisiwaka ngopfu.
Ku khuluka na ku tihlamusela	Mudyondzi wa yimanyana nkarhi na nkarhi, u tlula marito a tlhela a hlaya hi rito hi rito. Mudyondzi a nga nyiki nyingiso eka ku tihlamusela.	Mudyondzi u hlaya marito mo tala ma tsalwa kambe hi rito hi rito. Mudyondzi u nyika nyingiso wutsongo kumbe a nga nyiki nyingiso eka ku tihlamusela.	Mudyondzi u hlaya marito mo tala ma tsalwa hi ku khuluka na hi ku tihlamusela.	Mudyondzi u hlaya tsalwa hi ku khuluka na hi ku tihlamusela ka kahle.

Ntwisiso

U hlaya hi ku khuluka loku engetelekaka na ku tihlamusela.

Kombisa vuswikoti byo twisisa, ku katsa na: Nhlamuselo ya masiku hinkwawo, Ku vhumbha, Ntlhandlamano, Mikumbetelo na Nkambisio.

Nghingiriko

- Leswi swi nga endliwa nkarhi wihi na wihi kusukela eka Vhiki ra 4 kuya eka Vhiki ra 7.
- Tirhisa xitori xa Nhlangelo kusuka eka vhiki leri nga hundza.
- Lulamisa tlilasi ku hetisisa ntirho lowu tsariweke.
- Kutani, vitana vadyondzi ha un'weun'we eka desika ra wena ku hetisa ntirho.
- Kombela vadyondzi ku hlamula 1–2 wa xin'wana na xin'wana xa tinxaka leti landzelaka ta swivutiso mayelana na tsalwa:

Swivutiso swa Xiviri mayelana na Vuxokoxoko

1. I mani...?
2. Yini...?
3. Rini...?
4. Njhani...?
5. Kwihini...?

Endla mikumbetelo

1. Xana u ehleketa leswaku ku ta humelela yini endzhaku ka sweswo? Hikokwalahokayini?
2. Xana u ehleketa leswaku xitori xi ta hela njhani? Hikokwalahokayini?

Nandzelelano

1. Xana ku humelele yini eku sunguleni ka xitori?
2. Xana ku humelele yini emakumu ka xitori?
3. Xana ku humelele yini endzhaku...?
4. Xana ku humelele yini ku sungula: ... kumbe...?

Mikumbetelo

1. Xana u nga kumbetela yini hi.... kusuka...?
2. Xana u ehleketa njhani...?
3. Hikokwalahokayini u ehleketa leswaku...?

Mikambisiso

1. Ni vhona u nga ndi zwone zwo teaho u itwa? Ngani?
2. Ni vhona u nga zwo vbha zwo khakhea u zwi ita? Ngani?
3. Ni nga sengulusa zwiito zwa (muaneva/ mubvumbedzwa uyu)?

Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Swivutiso swa Xiviri mayelana na Vuxokoxoko	Mudyondzi wa tikeriwa ku tsundzuka vuxokoxoko byihi na byihi lebyi kusuka eka xitori, hambi ku ri hi ku n'wi pfuneta.	Mudyondzi u tsundzuka vuxokoxoko byin'wana kusuka eka xitori, hi ku n'wi pfuneta.	Mudyondzi u tsundzuka vuxokoxoko byin'wana kusuka eka xitori, hi ku n'wi pfuneta.	Mudyondzi u tsundzuka vuxokoxoko byin'wana kusuka eka xitori, hi ku n'wi pfuneta.
Ku vhumba	Mudyondzi wa tikeriwa ku vhumba swilo leswi twakalaka.	Mudyondzi u vhumba swilo swo twakala hi ku pfuneta hi mudyondzisi.	Mudyondzi u vhumba kahle kambe u tsandzeka ku swi seketela.	Mudyondzi u vhumba a tlhela a kota ku seketela nhlamulo.
Nandzelelano	Mudyondzi wa tikeriwa ku landzelelanisa kahle swiendlakalo kusuka eka tsalwa, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi a nga landzelelanisa kahle swiendlakalo kusuka eka tsalwa hi nseketelo wo karhi.	Mudyondzi u landzelelanisa kahle swiendlakalo kusuka eka tsalwa kambe u teka nkarhi.	Mudyondzi hi ku hatlisa na hi ndlela leyinene u landzelelanisa kahle swiendlakalo hinkwaswo kusuka eka tsalwa.

GIREIDI 3 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO

Mikumbetelo	Mudyondzi wa tikeriwa ku endla nkumbetelo mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowunene mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.
Mikambisiso	Mudyondzi wa tikeriwa ku endla nkumbetelo mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowunene mayelana na ximunhuhakwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.

Ntivontsalo

Kopa no tsala marito na swivulwa swo koma hi matsalelo lama hlanganisiweke kumbe matsalelo yo koka (chuda).

Nghingiriko

- Endla leswi eka kotara hinkwayo hi nkarhi wa tidyondzo ta Ntivontsalo.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Hi nkarhi wa tidyondzo, rhendzeleka u langutisa vuswikoti bya vadyondzi bya ntivontsalo.
- Lemuka vuswikoti bya mudyondzi un'wana na un'wana byo vumba maletere hi ndlela leyinene, ku lawula sayizi na ku hambanisa marito, na ku tsala hi rivilo lerinene.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

GIREIDI 3 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Maletere hi matsalelo yo koka	Mudyondzi u tala ku tikeriwa ku tsundzuka masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere hi matsalelo yo koka a ya vumbiwangi kahle kumbe ya hoxekile.	Mikarhi yin'wana mudyondzi wa tikeriwa ku tsundzuka masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere man'wana hi matsalelo a ya vumbiwangi kahle kumbe ya hoxekile.	Mudyondzi u tiva masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere hi matsalelo ya vumbiwile kahle kambe nyingiso wu nga nyikiwa eka ku hleleka.	Mudyondzi u tiva masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere hi matsalelo ya vumbiwile hi ndlela leyinene na hi ndlela leyi baseke.
Ku kopa swivulwa	Mudyondzi u tsala hi ku nonoka naswona wa tikeriwa ku hetisa swivulwa. Sayizi na ku hambanisa marito a swi fambisani.	Mudyondzi u tsala swivulwa hi ku hetiseka kambe swi ri na swihoxo. Sayizi na ku hambanisa marito mikarhi yin'wana a swi fambisani.	Mudyondzi u tsala swivulwa hi ku hetiseka handle ka swihoxo. Vukulu na ku hambana ka marito swi tala ku fambisana.	Mudyondzi u tsala swivulwa hi ku hetiseka handle ka swihoxo. Sayizi na ku hambanisa marito swa fambelana.

Ku tsala

Tsala tindzimana timbirhi ta swivulwa swa kwalomu ka nhungu (8) eka nhlokomhaka yo karhi.

Nghingiriko

- Endla leswi hi nkarhi wa tidyondzo ta ku Tsala eka Mavhiki ya 5 & 6.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Eku heleni ka dyondzo ya Ravuntlhanu hlengeleta tibuku ta vadyondzi leswaku ti ta kamberiwa.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

GIREIDI 3 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Vusunguri	Mianakanyo ya tika ku yi twisisa kumbe a hi ya vusunguri – xikombiso xa mudyondzisi xi kopiwile.	Mianakanyo leyi ya twisiseka naswona ya vusunguri, hambileswi yi fanaka ni xikombiso.	Mianakanyo leyi i ya munhu hi xiyexe naswona i ya vusunguri.	Mianakanyo i ya munhu hi xiyexe, ya vusunguri na vutumbuluxi.
Ku leha na xivumbeko	Mudyondzi u tsarile swivulwa leswi nga ehansi ka 3 leswi nga ntiyiso. Swivulwa a swi hleriwanga kahle swi va tindzimana ta 2.	Mudyondzi u tsarile 3–4 wa swivulwa leswinene. Swivulwa a swi hleriwanga kahle swi va tindzimana ta 2.	Mudyondzi u tsarile 5–6 wa swivulwa leswinene. Swivulwa swi vumbiwile kahle swi va tindzimana timbirhi (2).	Mudyondzi u tsarile swivulwa swa 7 kumbe ku tlula leswi nga lulama. Swivulwa swi vumbiwile kahle swi va tindzimana timbirhi (2).
Mahikahatelo	Mudyondzi u tsandzeka ku tirhisa marito lamakulu na tihiko hi mfanelo, hambi loko a pfuniwa.	Mudyondzi u tirhisa marito lamakulu na tihiko hi mfanelo, kambe u tsandzeka ku tirhisa mihikahato yin'wana.	Mudyondzi u tala ku tirhisa mahikahatelo hinkwawo lama dyondzisiweke hi ndlela leyinene.	Mudyondzi mikarhi yo tala u tirhisa mahikahatelo hinkwawo lama dyondzisiweke hi ndlela leyinene.
Vumbhoni bya ku tsala ka phurosese	Ku na vumbhoni byintsongo bya ku pulana, ku hlela kumbe ku kandziyisa.	Ku ni vumbhoni byo karhi bya ku kunguhata.	Ku na vumbhoni lebyi nga erivaleni bya leswaku ku tirhisiwile ku pulana, ku hlela na ku kandziyisa.	Ku na vumbhoni lebyi nga erivaleni bya leswaku ku pulana, ku hlela na ku kandziyisa swi tirhisiwile hi ndlela leyinene.

KOTARA YA 2

Swikambelwana swa Kotara ya 2 swa NHN

NHLRP NHN										
Ririmi: Xitsonga										
Xikambelwana 3.2.A										
Khopi ya mudyondzisi										
60 wa mipfumawulo / 60 wa tisekoni										
d	u	n	M	i	H	l	e	C	b	10
W	a	o	F	R	g	N	c	p	k	20
A	G	C	m	p	E	c	h	i	s	30
j	s	t	x	P	C	z	O	U	v	40
Z	dhl	bv	Y	hl	tlh	dl	Q	J	T	50
ts	X	D	gq	P	V	ty	pf	b'	S	60

NHLRP NHN									
Ririmi: Xitsonga									
Xikambelwana 3.2.A									
Khopi ya mudyondzi									
d	u	n	M	i	H	l	e	C	b
W	a	o	F	R	g	N	c	p	k
A	G	C	m	p	E	c	h	i	s
j	s	t	x	P	C	z	O	U	v
Z	dhl	bv	Y	hl	tlh	dl	Q	J	T
ts	X	D	gq	P	V	ty	pf	b'	S

NHLRP NHN										
Ririmi: Xitsonga Xikambelwana 3.2.B Khopi ya mudyondzisi Marito wa 45 / 60 wa tisekoni										
rhurha	khiya	tshova	ntima	tijisa	xikambelo	nkanetano	nganakana	hungukisa	nambutela	10
nkanganyiso	mbumburheka	hingakanya	vudyelwa	makholwa	ntlhavano	ndzisanyana	nghenelela	hlwerisiwa	ntswedyana	20
nkangamo	nambutela	madyayexe	malanga	murunguri	ncembulo	nembulela	ngangamuka	nhenhakati	van'wanyana	30
tshaku	hluva	nyama	tsolo	dyela	mpfumbiso	nghenelela	nhlokomhaka	nkhwekelo	xindyangu	40
nkaxivongo	ntentewana	nxupulo	nyengeleta	rihlanguti	pfuxa	byala	nguvu	tshelo	dzika	50
mpfumelelo	xindzhwalana	xintlen'wana	ndzewulana	xinghalana	nkulukumba	ntikonsuna	nyungubjisa	xinkankanka	nsulavoya	60

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Xikambelwana 3.2.B Khopi ya mudyondzi									
rhurha	khiya	tshova	ntima	tijisa	xikambelo	nkanetano	nganakana	hungukisa	nambutela
nkanganjiso	mbumburheka	hingakanya	vudyelwa	makholwa	ntlhavano	ndzisanyana	nghehelela	hlwerisiwa	ntswedyana
nkangamo	nambutela	madyayexe	malanga	murunguri	ncembulo	nembulela	ngangamuka	nhenhakati	van'wanyana
tshaku	hluva	nyama	tsolo	dyela	mpfhumviso	nghehelela	nhlokomhaka	nkhwekelo	xindyangulu
nkaxivongo	ntentewana	nxupulo	nyengeleta	rihlanguti	pfuxa	byala	nguvu	tshelo	dzika
mpfumelelo	xindzhwalana	xintlen'wana	ndzewulana	xinghalana	nkulukumba	ntikonsuna	nyungubujisa	xinkankanka	nsulavoya

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana 3.2.C

Khopi ya mudyondzisi

Xitshuriwa xo hlaya / 60 & 180 wa tisekoni

Ndyangu wa mina wu ya elwandle hi holodeyi. I ro sungula	11
ku ya elwandle. Ndzi endle swilo swo tala elwandle, ndzi	21
hlamberile no tlanga hi magandlati. Kambe lexi ndzi xi	30
rhendzeke ngopfu ku ve ku vumba swilo hi sava ra lwandle.	41
Sava ra lwandle ra olova no tsakama. U nga kota ku	52
vumba movha, yindlu, na swilo swin'wana swo saseka. A	61
hi fambile na mabakiti yo hi pfuna ku vumba khasele. Hi	72
tekile na swifaniso swa tikhasele ta hina.	79
“Vona Jamela u vumbile yindlu yo saseka,” ku vula sesi wa	90
mina a byela manana.	94
“Ina, yi sasekile. Yi vuriwa khasele. I tindlu leti kumekaka hi	105
xitalo eIgipita,” ku hlamula manana.	110

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana 3.2.C

Khopi ya mudyondzi

Ndyangu wa mina wu ya elwandle hi holodeyi. I ro sungula ku ya elwandle. Ndzi endle swilo swo tala elwandle, ndzi hlamberile no tlanga hi magandlati. Kambe lexi ndzi xi rhendzeke ngopfu ku ve ku vumba swilo hi sava ra lwandle.

Sava ra lwandle ra olova no tsakama. U nga kota ku vumba movha, yindlu, na swilo swin'wana swo saseka. A hi fambile na mabakiti yo hi pfuna ku vumba khasele. Hi tekile na swifaniso swa tikhasele ta hina.

“Vona Jamela u vumbile yindlu yo saseka,” ku vula sesi wa mina a byela manana.

“Ina, yi sasekile. Yi vuriwa khasele. I tindlu leti kumekaka hi xitalo eIgipita,” ku hlamula manana.

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana 3.2.D

Khopi ya mudyondzisi

8 Swivutiso swa ku twisisa hi nomu

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

1. Ndyangu wu ye kwihi hi holodeyi?
Ndyangu wu yile elwandle hi holideyi.

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

2. I ncini leswi va nga swi endla elwandle?
Elwandle va hlamberile no tlanga hi magandlati.

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

3. I mani loyi a vumbile yindlu yo saseka?
Jamela a vumbile yindlu yo saseka.

Lushaka lwa mbudziso: Khumbulelo i re Khagala

4. Yindlu leyi nga vumbiwa yi vuriwa yini?
Yindlu leyi nga vumbiwa yi vuriwa khasele.

Lushaka lwa mbudziso: Khumbulelo i re Khagala

5. Hikwalahokayini sava ra lwandle ri tsakama.
Sava ra lwandle ri tsakama hikuva elwandle ku na mati.

Lushaka lwa mbudziso: U saukanya na U vanganya

6. Xana mabakiti lama ndyangu a wu fambile na wona a ku ri mo endla yini?
Mabakiti lama ndyangu a wu fambile na wona a ku ri mo pfuna ku vumba yindlu ya khasele.

Lushaka lwa mbudziso: U saukanya na U vanganya

7. Xana manana u tiva tikhasele ti kumeka eka tiko rihi?
Manana u tiva tikhasele ti kumeka elgipita. Leswi swi tano hikuva eka xitoru u ri tikhasele i tindlu leti kumekaka hi xitalo.

Lushaka lwa mbudziso: U linga na u pima

8. Xana munhu loyi a hlamuselaka xitori wa swi kota ku hlambela ke? Seketela hileswi nga eka xitori.
Ina, wa swi kota ku hlambela. Eka xitori u ri u hlamberile no tlanga hi magandlati.

Fomo ya Nxopaxopo ya Kotara ya 2

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Gireidi 3 Kotara ya 2

Fomo ya Nxopaxopo

Mimpfumawulo 3.2.A	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo	Marito.2.B	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
d			rhurha		
u			khiya		
n			tshova		
M			ntima		
i			tiyisa		
H			xikambelo		
l			nkanetano		
e			nganakana		
C			hungukisa		
b			nambutela		
W			nkanganyiso		
a			mbumburheka		
o			hingakanya		
F			vudyelwa		
R			makholwa		
g			ntlhavano		
N			ndzisanyana		
c			nghehelela		
p			hlwerisiwa		
k			ntswedyana		
A			nkangamo		
G			nambutela		
C			madyayexe		
m			malanga		
p			murunguri		
E			ncembulo		
c			nembulela		
h			ngangamuka		
i			nhenhakati		
s			van'wanyana		

GIREIDI 3 | FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 2

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Gireidi 3 Kotara ya 2 Fomo ya Nxopaxopo					
Mimpfumawulo 3.2.A	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo	Marito.2.B	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
j			tshaku		
s			hluva		
t			nyama		
x			tsolo		
P			dyela		
C			mpfhumbiso		
z			nghenelela		
O			nhlokomhaka		
U			nkhwekelo		
v			xindyang		
Z			nkaxivongo		
dhl			ntentewana		
bv			nxupulo		
Y			nyengeleta		
hl			rihlanguti		
tlh			pfuxa		
dl			byala		
Q			nguvu		
J			tshelo		
T			dzika		
ts			mpfumelelo		
X			xindzwalana		
D			xintlen'wana		
gq			ndzewulana		
P			xinghalana		
V			nkulukumba		
ty			ntikonsuna		
pf			nyungubyisa		
b'			xinkankanka		
S			nsulavoya		

Nongoloko wa Makambebelelo

Gireidi 3 Kotara ya 2

Nkunguhato wa Mudyondzisi wa Lembe na Lembe lowu Pfluxetiweke (Revised ATP) wu nyika modele wa Makambebelelo lama Endleriwaka Exikolweni (MEE) eka kotara yin'wana na yin'wana. Hi ku ya hi leswi, vuswikoti na miehleketo leyi landzelaka swi fanele ku kamberwa eka Kotara ya 2

XIPHEMU	NTIRHO
 Ku yingisela na ku vulavula	Endla mbiko wa nomu ku hlamusela na ku pimanisa nchumu (kombisa na ku byela).
 Mipfumawulo	Ku peleta marito hi ndlela leyinene hi ku tirhisa vutivi bya mpfumawulo eka xikambelwana na mbitanelo.
 Ku hlaya & Ntwisiso	Hlaya hi rito leri tlakukeke kusuka ebukwini hi ku landza vuswikoti bya yena. U tirhisa marito yo ma vona, mipfumawulo, vuswikoti byo hlaya nxopaxopo wa mongo na xivumbeko. U hlaya hi ku khuluka loku engetelekaka na ku tihlamusela. Hlamula swivutiso swa xiviri. Yingisela no nghenelela eka tsalwa ku: • Hlamula swivutiso swo kongoma mayelana na vuxokoxoko bya tsalwa • Hlamula swivutiso leswi pfulekeke mayelana na tsalwa, ku katsa na ku endla vuvhumbi, mikumbetelo na ku pima nkoka • Ku landzelerisa swiendlakalo swa tsalwa hi ndlela leyinene
 Ntivontsalo	U vumba maletere hinkwawo lamatsongo na lamakulu hi ndlela leyinene na hi ku tisungulela eka tsalwa ro hlanganisiwa kumbe ku tsala hi ku koka.
 Ku tsala	Tsala xitori kumbe tsalwa ro kombisa vuswikoti byo tumbuluxa ra swivulwa swa kwalomu ka 10.

XIKOMBISO XA MITIRHO YA MAKAMBELELO

- Mitirho leyi ya makambebelelo yi endleriwile ku vumba xiphemu xa NHLRP.
- Laha swi faneleke, swikambelwana swa NHLRP swa NHN swi katsiwile tanihi xiphemu xa nongoloko wa makambebelelo.
- Mitirho leyi ya makambebelelo yi nga tirhisiwa tanihilaha yi nga hakona kumbe ku cinciwa ku fambelana na swilaveko swa Xifundza.

Ku yingisela na ku vulavula

Endla mbiko wa nomu ku hlamusela na ku pimanisa nchumu (kombisa na ku byela).

Nghingiriko

- Endla leswi hi nkarhi wa tidyondzo ta ku Yingisela na ku Vulavula hi Musumbhuluko eka Vhiki ra 4 na 8.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Nhlamuselo ya nchumu	Mudyondzi u hlamusela kahle xiphemu xa 1 xa xiyenge xa xivumbeko xa nchumu. Kumbe, mudyondzi u hlamusela 2 ya swiyenge swa xivumbeko swa nchumu kambe a swi le erivaleni hi ku hetiseka kumbe hi ku khaqata.	Mudyondzi u hlamusela kahle kwalomu ka 2 ya swiyenge swa xivumbeko swa nchumu. Kumbe, mudyondzi u hlamusela 3 ya swiyenge swa xivumbeko swa nchumu kambe a swi le erivaleni hi ku hetiseka kumbe hi ku khaqata.	Mudyondzi u hlamusela kahle kwalomu ka 2 ya swiyenge swa xivumbeko swa nchumu.	Mudyondzi u hlamusela kahle kwalomu ka 3 ya swiyenge swa xivumbeko swa nchumu.
Xikongomelo xa nchumu	Mudyondzi wa tikeriwa ku hlamusela xikongomelo xa nchumu handle ka nseketelo.	Mudyondzi u ringeta ku hlamusela xikongomelo xa nchumu, kambe nhlamuselo a yi le erivaleni kumbe yi pfumala nkhaqato.	Mudyondzi u nyika nhlamuselo leyi nga erivaleni no va na nkhaqato ya xikongomelo xa nchumu.	Mudyondzi u nyika nhlamuselo leyi nga erivaleni na ku twisiseka ya xikongomelo xa nchumu.
Ku khuluka	Mudyondzi wa kanakana nkarhi na nkarhi, u na ku yimanyana nkarhi wo leha, kumbe a vuyelela swo tala swa leswi vuriweke.	Mudyondzi wa kanakana nkarhi na nkarhi, mikarhi yin'wana wa yimanyana, kumbe a vuyelela swin'wana swa leswi vuriweke.	Mbiko wa mudyondzi wu tala ku khuluka, hi ku kanakana ka 1 kumbe ka 2 ntsena, ku yimanyana kumbe ku vuyelela.	Mbiko wa mudyondzi wa khuluka na ku kombisa ku titshemba.

Mipfumawulo

Ku peleta marito hi ndlela leyinene hi ku tirhisa vutivi bya mpfumawulo eka xikambelwana na mbitanelo.

Nghingiriko

- Endla leswi eka Mavhiki ya 2–7 hi nkarhi wa tidyondzo ta Ravuntlhanu ta Mipfumawulo.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Kambela xikambelwana xin'wana na xin'wana xa vhiki na vhiki xa mapeletelo na mbitanelo hi ndlela leyi landzelaka:
 - a. Nyika maraka yin'we (1) eka rin'wana na rin'wana ra marito ya 5 lama peletiweke kahle. (mpimohenhla: 5)
 - b. Sungula hi 7 wa timaraka ta xivulwa xa mbitanelo. Susa 1/2 ya maraka eka xihoxo xin'wana na xin'wana. (mpimohenhla: 7)
 - c. Rhekhoda mbuyelo wa mudyondzi un'wana na un'wana wa vhiki na vhiki eka nhlayo hinkwayo leyi nga kotekaka ya 12 wa timaraka.

Ku hlayela mbuyelo wa kotara

- Hlanganisa mbuyelo wa mudyondzi un'wana na un'wana wa swikambelwana swa 6 swin'we.
- Avanyisa hi 6 ku kuma nhlayoxikarhi ya mudyondzi.
- Tirhisa tafula ra hundzuluxo wa xivumbeko leri nga laha hansi ku hundzuluxela eka xiyimo xo karhi.

Vuyelo bya xiringaniso	MPIMO WA VUSWIKOTI
1 - 3	1
4 - 6	2
7 - 9	3
10 - 12	4

Ku hlaya

Hlaya hi rito leri tlakukeke kusuka ebukwini hi ku landza vuswikoti bya yena.

U tirhisa marito yo ma vona, mipfumawulo, vuswikoti byo hlaya nxopaxopo wa mongo na xivumbeko.

U hlaya hi ku khuluka loku engetelekaka na ku tihlamusela. Hlamula swivutiso swa xiviri.

Nghingiriko

- Leswi swi nga endliwa eka Vhiki ra 7 kumbe Vhiki ra 8.
- Hi nkarhi wa Ku Hlaya hi Ntlawa loku Leteriweke vitana xirho xin'wana na xin'wana xa ntlawa leswaku xi ta ku ta ku hlayela hi xoxe.
- Kombela mudyondzi ku hlaya tsalwa ra Ravuntlhanu ra Vhiki ra 6 kumbe ra 7 ra 'Hlaya hi rito leri Tlakukeke' leri kumekaka eka Bukukulu yo Hlaya.

Ku humelerisa

- Hlayela tsalwa hi rito leri tlakukeke eka wena.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Vutshila byo hlaya	Mudyondzi u lava nseketelo swinene kusuka eka mudyondzisi ku hlaya rito leri nga tiviviki.	Mudyondzi u ringeta ku tirhisa mipfumawulo ku hlaya marito lama nga tiviviki kambe u lava nseketelo kusuka eka mudyondzisi.	Mudyondzi u tirhisa mipfumawulo na mapeletwana ku twarisa marito lama nga tiviviki, kambe mikarhi yin'wana u lava mpfuno wo hlanganisa mipfumawulo yi va rito.	Mudyondzi u tirhisa mipfumawulo na mapeletwana ku twarisa marito lama nga tiviviki, naswona hi ntolovelo a nga hlanganisa mipfumawulo yi va rito.
Ku khuluka na ku tihlamusela	Mudyondzi wa yimanyana nkarhi na nkarhi, u tlula marito a tlhela a hlaya hi rito hi rito. Mudyondzi a nga nyiki nyingiso eka ku tihlamusela.	Mudyondzi u hlaya marito mo tala ma tsalwa kambe hi rito hi rito. Mudyondzi u nyika nyingiso wutsongo kumbe a nga nyiki nyingiso eka ku tihlamusela.	Mudyondzi u hlaya marito mo tala ma tsalwa hi ku khuluka na hi ku tihlamusela.	Mudyondzi u hlaya tsalwa hi ku khuluka na hi ku tihlamusela ka kahle.

Ntwisiso

Yingisela no nghenelela eka tsalwa ku:

- Hlamula swivutiso swo kongoma mayelana na vuxokoxoko bya tsalwa
- Hlamula swivutiso leswi pfulekeke mayelana na tsalwa, ku katsa na ku endla vuvhumbi, mikumbetelo na ku pima nkoka
- Ku landzelerisa swiendlakalo swa tsalwa hi ndlela leyinene

Nghingiriko

- Leswi swi nga endliwa nkarhi wihi na wihi kusukela eka Vhiki ra 4 kuya eka Vhiki ra 7.
- Tirhisa xitori xa Nhlengelo kusuka eka vhiki leri nga hundza.
- Lulamisa tlilasi ku hetisisa ntirho lowu tsariweke.
- Kutani, vitana vadyondzi ha un'weun'we eka desika ra wena ku hetisa ntirho.
- Kombela vadyondzi ku hlamula 1–2 wa xin'wana na xin'wana xa tinxaka leti landzelaka ta swivutiso mayelana na tsalwa:

Swivutiso swa Xiviri mayelana na Vuxokoxoko

1. I mani...?
2. Yini...?
3. Rini...?
4. Njhani...?
5. Kwih...?

Endla mikumbetelo

1. Xana u ehleketa leswaku ku ta humelela yini endzhaku ka sweswo? Hikokwalahokayini?
2. Xana u ehleketa leswaku xitori xi ta hela njhani? Hikokwalahokayini?

Nandzelelano

1. Xana ku humelele yini eku sunguleni ka xitori?
2. Xana ku humelele yini emakumu ka xitori?
3. Xana ku humelele yini endzhaku...?
4. Xana ku humelele yini ku sungula: ... kumbe...?

Mikumbetelo

1. Xana u nga kumbetela yini hi.... kusuka...?
2. Xana u ehleketa njhani...?
3. Hikokwalahokayini u ehleketa leswaku...?

Mikambisiso

1. Ni vhona u nga ndi zwone zwo teaho u itwa? Ngani?
2. Ni vhona u nga zwo vbha zwo khakhea u zwi ita? Ngani?
3. Ni nga sengulusa zwiito zwa (muaneva/ mubvumbudzwa uyu)?

GIREIDI 3 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO

Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Swivutiso swa Xiviri mayelana na Vuxokoxoko	Mudyondzi wa tikeriwa ku tsundzuka vuxokoxoko byihi na byihi lebyi kusuka eka xitori, hambi ku ri hi ku n'wi pfuneta.	Mudyondzi u tsundzuka vuxokoxoko byin'wana kusuka eka xitori, hi ku n'wi pfuneta.	Mudyondzi u tsundzuka vuxokoxoko byin'wana kusuka eka xitori, hi ku n'wi pfuneta.	Mudyondzi u tsundzuka vuxokoxoko byin'wana kusuka eka xitori, hi ku n'wi pfuneta.
Ku vhumba	Mudyondzi wa tikeriwa ku vhumba swilo leswi twakalaka.	Mudyondzi u vhumba swilo swo twakala hi ku pfuneta hi mudyondzisi.	Mudyondzi u vhumba kahle kambe u tsandzeka ku swi seketela.	Mudyondzi u vhumba a tlhela a kota ku seketela nhlamulo.
Nandzelelano	Mudyondzi wa tikeriwa ku landzelelanisa kahle swiendlakalo kusuka eka tsalwa, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi a nga landzelelanisa kahle swiendlakalo kusuka eka tsalwa hi nseketelo wo karhi.	Mudyondzi u landzelelanisa kahle swiendlakalo kusuka eka tsalwa kambe u teka nkarhi.	Mudyondzi hi ku hatlisa na hi ndlela leyinene u landzelelanisa kahle swiendlakalo hinkwaswo kusuka eka tsalwa.
Mikumbetelo	Mudyondzi wa tikeriwa ku endla nkumbetelo mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowunene mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.
Mikambisiso	Mudyondzi wa tikeriwa ku endla nkumbetelo mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowunene mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.

Ntivontsalo

U vumba maletere hinkwawo lamatsongo na lamakulu hi ndlela leyinene na hi ku tisungulela eka tsalwa ro hlanganisiwa kumbe ku tsala hi ku koka.

Nghingiriko

- Endla leswi eka kotara hinkwayo hi nkarhi wa tidyondzo ta Ntivontsalo.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Hi nkarhi wa tidyondzo, rhendzeleka u langutisa vuswikoti bya vadyondzi bya ntivontsalo.
- Lemuka vuswikoti bya mudyondzi un'wana na un'wana byo vumba maletere hi ndlela leyinene, ku lawula sayizi na ku hambanisa marito, na ku tsala hi rivilo lerinene.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Maletere hi matsalelo yo koka	Mudyondzi u tala ku tikeriwa ku tsundzuka masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere hi matsalelo yo koka a ya vumbiwangi kahle kumbe ya hoxekile.	Mikarhi yin'wana mudyondzi wa tikeriwa ku tsundzuka masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere man'wana hi matsalelo a ya vumbiwangi kahle kumbe ya hoxekile.	Mudyondzi u tiva masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere hi matsalelo ya vumbiwile kahle kambe nyingiso wu nga nyikiwa eka ku hleleka.	Mudyondzi u tiva masungulo lamanene na laha a faneleke ku ya kona. Maletere hi matsalelo ya vumbiwile hi ndlela leyinene na hi ndlela leyi baseke.
Ku kopa swivulwa	Mudyondzi u tsala hi ku nonoka naswona wa tikeriwa ku hetisa swivulwa. Sayizi na ku hambanisa marito a swi fambisani.	Mudyondzi u tsala swivulwa hi ku hetiseka kambe swi ri na swihoxo. Sayizi na ku hambanisa marito mikarhi yin'wana a swi fambisani.	Mudyondzi u tsala swivulwa hi ku hetiseka handle ka swihoxo. Vukulu na ku hambana ka marito swi tala ku fambisana.	Mudyondzi u tsala swivulwa hi ku hetiseka handle ka swihoxo. Sayizi na ku hambanisa marito swa fambelana.

Ku tsala

Tsala xitori kumbe tsalwa ro kombisa vuswikoti byo tumbuluxa ra swivulwa swa kwalomu ka 10. Ku hlaya no hlela tsalwa ra wena n'wini.

Nghingiriko

- Endla leswi hi nkarhi wa tidyondzo ta ku Tsala eka Mavhiki ya 3 & 4.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Eku heleni ka dyondzo ya Ravuntlhanu hlengeleta tibuku ta vadyondzi leswaku ti ta kamberiwa.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Vusunguri	Mianakanyo ya tika ku yi twisisa kumbe a hi ya vusunguri – xikombiso xa mudyondzisi xi kopiwile.	Mianakanyo leyi ya twisiseka naswona ya vusunguri, hambileswi yi fanaka ni xikombiso.	Mianakanyo leyi i ya munhu hi xiyexe naswona i ya vusunguri.	Mianakanyo i ya munhu hi xiyexe, ya vusunguri na vutumbuluxi.
Ku leha na xivumbeko	Mudyondzi u tsarile swivulwa leswi nga ehansi ka 4 leswi nga lulama. Swivulwa a swi vumbiwanga kahle swi va tindzimana timbirhi (2).	Mudyondzi u tsarile 5–6 wa swivulwa leswinene. Swivulwa a swi vumbiwanga kahle swi va tindzimana timbirhi (2).	Mudyondzi u tsarile 7–8 wa swivulwa leswinene. Swivulwa swi vumbiwile kahle swi va tindzimana timbirhi (2).	Mudyondzi u tsarile swivulwa swa 9 kumbe ku tlula leswi nga lulama. Swivulwa swi vumbiwile kahle swi va tindzimana timbirhi (2).
Mahikahatelo	Mudyondzi u tsandzeka ku tirhisa marito lamakulu na tihiko hi mfanelo, hambi loko a pfuniwa.	Mudyondzi u tirhisa marito lamakulu na tihiko hi mfanelo, kambe u tsandzeka ku tirhisa mihikahato yin'wana.	Mudyondzi u tala ku tirhisa mahikahatelo hinkwawo lama dyondzisiweke hi ndlela leyinene.	Mudyondzi mikarhi yo tala u tirhisa mahikahatelo hinkwawo lama dyondzisiweke hi ndlela leyinene.
Vumbhoni bya ku tsala ka phurosese	Ku na vumbhoni byintsongo bya ku pulana, ku hlela kumbe ku kandziyisa.	Ku ni vumbhoni byo karhi bya ku kunguhata.	Ku na vumbhoni lebyi nga erivaleni bya leswaku ku tirhisiwile ku pulana, ku hlela na ku kandziyisa.	Ku na vumbhoni lebyi nga erivaleni bya leswaku ku pulana, ku hlela na ku kandziyisa swi tirhisiwile hi ndlela leyinene.

GIREIDI 3 | GIREIDI 3 MAPHEPHA YA TIRHEKHODO YA NHN

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Gireidi 3

Maphepha ya Tirhekhodo ya NHN: Ku Hlaya Marito

[illegible]

[illegible]

NHLRP | National Home Language Reading Programme “